

Sygn. akt I C 113/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2018r.

Sąd Rejonowy w Nowym Sączu Wydział I Cywilny
w składzie:

Przewodniczący: SSR Grażyna Poręba

Protokolant: prot. sąd. Paulina Polecka

po rozpoznaniu w dniu 20 kwietnia 2018 roku w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa J. G.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda J. G. kwotę 3.000 zł (trzy tysiące) z ustawowymi odsetkami od dnia 4 listopada 2017 roku do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda J. G. kwotę 1.017 zł (jeden tysiąc siedemnaście) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z:/

- (...)

- (...)

Dnia 26 kwietnia 2018r. Sędzia:

Sygn. akt I C 113/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 26 kwietnia 2018r.

W pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W., J. G. domagał się zasądzenia kwoty 3.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 3 listopada 2017r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wskazał, że w kwietniu 2013r. zawarł z pozwanym umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) potwierdzoną Polisą nr (...). Powód wpłacał składki regularnie, jednak wpłacone przez niego środki nie przynosiły zakładanych zysków a polisa systematycznie traciła na wartości. Powód kierując się ochroną wpłaconych środków zdecydował się na zamknięcie polisy i złożenie formularza całkowitej wypłaty wartości polisy.

Na chwilę rozwiązania umowy wartość polisy wyniosła 14.014,68 zł. Tymczasem pozwany wypłacił powodowi kwotę 11.014,18 zł. potrącając pozostałą kwotę tytułem opłaty za wykup polisy.

Pismem z dnia 25 października 2017r. powód wezwał pozwanego do zapłaty potrąconej kwoty jednak ten odmówił zapłaty. W ocenie powoda, postanowienia OWU przewidujące obowiązek uiszczenia opłaty likwidacyjnej w przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia stanowiły niedozwolone postanowienia umowne, a opłata za wykup polisy jest swoistą karą umowną, oderwaną całkowicie od faktycznych kosztów poniesionych przez ubezpieczyciela i przenoszącą całkowicie ryzyko skutków rozwiązania umowy na ubezpieczonego. Sprzeczne z dobrymi obyczajami jest tworzenie klauzul, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Zastosowana w stosunku do powoda klauzula została uznana w orzecznictwie sądowym za klauzulę abuzywną.

Strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazała, że przedmiotowa umowa została zawarta na podstawie wniosku z 7 maja 2013r. własnoręcznie podpisanego przez powoda, który potwierdził, że otrzymał pakiet ubezpieczeniowy zawierający m.in. polisę oraz Ogólne Warunki Ubezpieczenia. Powód nie zgłaszał wątpliwości, co do ich treści, nie skorzystał także z przewidzianego w umowie (...) – dniowego terminu do odstąpienia, w to miejsce przystąpił do płacenia składek i został objęty ubezpieczeniem. Pozwana wskazała, że zapisy dotyczące zasad rezygnacji z przedmiotowego ubezpieczenia zostały napisane prostym i jasnym językiem, ukazane także w formie tabelarycznej dla ułatwienia klientowi ich zrozumienia; powodowi została także kompleksowo wyjaśniona specyfika oraz charakter produktu. Pozwana podniosła, że postanowienia OWU regulujące wysokość świadczenia wykupu w poszczególnych latach trwania umowy określały świadczenie główne, w umowie zawartej przez powoda brak zaś było elementu losowości charakterystycznego dla standardowej umowy ubezpieczenia. Pozwana zobowiązała się do zarządzania składkami powoda i wypłaty określonego świadczenia w razie śmierci, końca okresu obowiązywania umowy lub wcześniejszego jej zakończenia. Postanowienia OWU wskazywały też wysokość świadczenia, jakiego mógł oczekiwać konsument w poszczególnych latach trwania umowy. Podniosła, że postanowienia te nie miały w żadnym zakresie charakteru sankcji a uwzględniały jedynie ponoszone przez przedsiębiorcę koszty związane z zawarciem umowy i prowadzeniem działalności gospodarczej.

Pozwana podniosła dodatkowo, iż w trakcie trwania umowy strony zawarły aneks, modyfikujący niektóre z jej postanowień. Dokonując ustalenia wartości wykupu polisy pozwana kierowała się postanowieniami OWU z uwzględnieniem zmian wynikających z aneksu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 17 kwietnia 2013 r. powód J. G. zawarł z pozwanym umowę (...) z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi (...) ze składką regularną, płatną corocznie w kwocie 6.000 zł, potwierdzoną wystawioną polisą nr (...). W razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego (śmierć ubezpieczonego, a w ramach klauzuli rozszerzającej – również śmierć ubezpieczonego wskutek NW), umowa gwarantowała w ramach sumy ubezpieczenia, wypłatę 105% wartości polisy, rozumianą jako kwota stanowiąca iloczyn liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku, nabytych za składki regularne, i ceny sprzedaży jednostki uczestnictwa. Maksymalna kwota świadczenia z tytułu dodatkowego ubezpieczenia na wypadek śmierci w wyniku nieszczęśliwego wypadku wynosiła 25.000 zł. Powód podpisał umowę, po przedstawieniu mu przez przedstawiciela pozwanej gotowego druku umowy oraz zapewnieniu, że jest to inwestycja i można na tym zarobić przy niewielkim ryzyku. Powód miał wiedzę, iż zyski mogą zostać wypracowane przy długoterminowym trwaniu umowy, tym większe im dłużej będą dokonywane wpłaty. Powód nie został poinformowany o rzeczywistym ryzyku, warunkach rezygnacji z umowy i związanych z tym konsekwencjach finansowych czyli, iż konsekwencją wcześniejszego rozwiązania umowy nie jest tylko utrata zysków ale utrata środków wpłaconych przez konsumenta. Powód został jedynie ogólnie poinformowany o warunkach umowy. Żadne istotne elementy stosunku prawnego łączącego strony nie były z powodem negocjowane, w szczególności nie miał on wpływu na wysokość opłat związanych z wypłatą świadczenia wykupu przed terminem obowiązywania umowy.

(...) było zawartym na czas nieokreślony produktem inwestycyjnym, w którym środki wpłacane ze składek były inwestowane w jednostki uczestnictwa różnych funduszy inwestycyjnych, zgodnie z zasadami lokowania środków ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych, przy czym jedynym przedmiotem ubezpieczenia było życie ubezpieczonego (artykuł III). W świetle treści artykułu II i IX OWU, wykup polisy - po otrzymaniu stosownego oświadczenia ubezpieczającego - polegał na wypłacie ubezpieczającemu wartości wykupu, która stanowiła iloczyn liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rachunku, nabytych za wpłacone składki regularne i składki dodatkowe, i ceny sprzedaży jednostki uczestnictwa, pomniejszonej o całkowity wykup wartości polisy oraz opłatę za całkowity wykup wartości dodatkowej. Stosownie do pkt 4 Tabeli Opłat, wysokość opłaty za całkowity wykup wartości polisy uzależniona była od tego, w którym roku on następuje. W pierwszym roku obowiązywania umowy wynosiła ona 98% wartości polisy, w drugim 95%; w trzecim 85%; w miarę upływu czasu, procent ten malał, aż do poziomu 0 - w jedenastym i następnym roku obowiązywania umowy.

Powód otrzymał polisę, postanowienia OWU w dniu 7 maja 2013r.

(dowód: polisa, tabela opłat, OWU k. 7-15, zeznania powoda k. 60/v, potwierdzenie odbioru k. 44)

Powód kontrolował poziom wartości inwestycji orientując się, iż ponosi straty, wobec czego zdecydował o rozwiązaniu umowy. Z jego inicjatywy miało miejsce spotkanie z agentem ubezpieczeniowym, z którym jednak powód podpisał w nieustalonym dniu w kwietniu 2016r. aneks do umowy ubezpieczenia. Dokument powyższy także nie był konsultowany z powodem, miał formę gotowego wzorca.

Z treści aneksu wynika, iż jest on formułowany w celu wykonania przez Towarzystwo decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 23 grudnia 2015r. Aneksem zmodyfikowano treść niektórych postanowień umowy m.in. zasady obliczania wysokości opłaty za całkowity lub częściowy wykup wartości polisy w ten sposób, że opłata będzie wyliczana w dotychczasowy sposób z zastrzeżeniem, że jej wysokość nie będzie mogła przekroczyć 5 % wartości umowy. W przypadku, w którym wysokość opłaty za całkowity lub częściowy wykup wartości polisy obliczona zgodnie z umową byłaby wyższa niż 5% wartości umowy, opłata ulega obniżeniu do 5 % wartości umowy.

Powód odebrał powyższą propozycję jako załatwienie problemu i rozwiązanie umowy, dlatego formularzem z 2 maja 2016r. wniósł o całkowitą wypłatę wartości polisy. 25 maja 2016r. pozwany ustalił wartość umowy na kwotę 14.014,68 zł., opłatę za wykup na kwotę 3.000 zł. i wypłacił powodowi różnicę czyli 11.014,68 zł.

Pismem z 25 października 2017r., które wpłynęło do pozwanego 30 października 2017r. powód wezwał do zapłaty całości wartości umowy.

(dowód: aneks k. 42-43, pismo pozwanej k. 16-17, pisma powoda k.19, wnioski k. 18, zeznania powoda k. 60/v)

Stan faktyczny w niniejszej sprawie był w zasadzie niesporny, strony różniły się jedynie oceną prawną związaną ze skutecznością zapisów OWU dotyczących potrąceń związanych z realizacją wypłaty świadczenia wykupu oraz postanowień aneksu.

Sąd zważył, co następuje:

Okoliczność zawarcia umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi nie była w niniejszej sprawie sporna. Poza sporem była również okoliczność rozwiązania tej umowy oraz fakt potrącenia kwoty objętej niniejszym pozwem w oparciu o postanowienia Tabeli Opłat.

Powód powoływał się na abuzywność postanowienia zawartego w pkt 4 Tabeli Opłat, stanowiącego integralną część OWU, czemu pozwany zaprzeczał.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco

naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie. „Brak związania” postanowieniem umownym na skutek uznania go za niedozwolone nie oznacza, zatem nieważności czy bezskuteczności umowy w całości, a jedynie w określonym zakresie. Istnieją dwie drogi umożliwiające sądowi stwierdzenie, iż zamieszczona w umowie klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. tj. kontrola incydentalna dokonywana przez sąd rozpoznający konkretną sprawę oraz kontrola abstrakcyjna sprawowana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że wbrew twierdzeniom pozwanej umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi poddana analizie w niniejszej sprawie, obok funkcji właściwych umowie o inwestowanie pewnej sumy pieniężnej, pełniła przede wszystkim funkcje właściwe dla umowy ubezpieczenia. Za takim ujęciem przemawia zdaniem Sądu ściśle określona suma ubezpieczenia (105% wartości polisy), jako wysokość świadczenia zastrzeżonego ze strony ubezpieczyciela na wypadek zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego w postaci śmierci osoby ubezpieczonej, bądź także – na podstawie klauzuli rozszerzającej – śmierci ubezpieczonego wskutek nieszczęśliwego wypadku. Umowa taka niewątpliwie należy do typów umowy co najmniej jednostronnie profesjonalnej po stronie ubezpieczającego skoro zawiera ją „w zakresie działalności swojego przedsiębiorstwa”. W sprawie bezspornym zatem było, że pozwana ma status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 43¹ k.c., powód zaś status konsumenta (art. 22¹ k.c.).

Aby można było uznać klauzulę za abuzywną muszą zostać spełnione cztery przesłanki: umowa musi być zawarta z konsumentem, postanowienia tej umowy nie zostały uzgodnione z konsumentem w sposób indywidualny, a ponadto kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, co jednak nie dotyczy głównych świadczeń stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu nie sposób podzielić twierdzenia pozwanego, że świadczenie wykupu stanowi główne świadczenie stron.

Głównym świadczeniem ze strony powoda była zapłata składki ubezpieczeniowej, zaś ze strony pozwanego przedsiębiorcy udzielenie ochrony ubezpieczeniowej, tj. wypłata świadczenia ubezpieczeniowego w razie śmierci ubezpieczonego (także w wyniku nieszczęśliwego wypadku) w okresie ubezpieczenia.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem zawartym w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r. sygn. akt III CZP 62/07, że brzmienie art. 385¹ k.p.c. nie pozwala na szeroką interpretację formuły „postanowień określających główne świadczenia stron”. Z tego powodu postulowane jest, by sformułowanie to rozmieć wąsko, jako obejmujące swym zakresem tylko te zapisy, które wprost odnoszą się do obowiązku głównego, podstawowego, realizowanego w ramach umowy. Sąd Najwyższy wskazuje także, iż „wszelkie wątpliwości należy rozstrzygać na rzecz objęcia klauzuli kontrolą merytoryczną”.

Zdaniem Sądu postanowienie umowy ubezpieczenia zawarte w pkt 4 Tabeli Opłat, dotyczące ustalenia opłaty za wykup polisy ukształtowało prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a więc stanowi ono klauzulę niedozwoloną. Wysokość opłaty za wykup jest w sposób oczywisty rażąco wygórowana. Dodatkowo abuzywny charakter postanowienia umowy podkreśla, fakt, że przejście przez stronę pozwaną środków powoda, nastąpiło na zasadzie automatyzmu w oderwaniu od kosztów pozwanej spółki poniesionych na rzecz powoda z tytułu likwidacji polisy. Ustalenie wartości wykupu w razie przedwczesnej rezygnacji z umowy z góry zawartej na czas nieokreślony z pewnością narusza równowagę kontraktową stron, przy uwzględnieniu, że ubezpieczyciel jest podmiotem profesjonalnie działającym na rynku usług, które przedstawia jako swoją stałą ofertę, po drugiej stronie występuje zaś konsument, bez doświadczenia w zawieraniu tego typu umów. W tych okolicznościach trudno uznać, by zastosowana przez pozwaną umowa przygotowana na wzorcu umownym, na kształt którego - poza kwotą zadeklarowanych, systematycznych wpłat - powód nie miał żadnego wpływu, był sformułowany w sposób jasny i pełny - także dla przeciętnego człowieka. Z tych względów w ocenie Sądu, postanowienie umowy ubezpieczenia

zawarte w pkt 4 Tabeli Opłat, dotyczące ustalenia opłaty za całkowity wykup polisy kształtowało prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Ustalona w OWU opłata za wykup jest rażąco wygórowana i niewątpliwie nie znajduje uzasadnienia w wartości świadczenia wzajemnego pozwanego ani poniesionych przez pozwanego kosztach, związanych z zawarciem umowy

Poczynione wyżej ustalenia przesądzają, iż opłata za wykup stanowi klauzulę abuzywną i w tej mierze postanowienia wzorca umownego nie wiążą powoda.

Zważywszy na powyższe brak było podstaw do naliczania przez pozwaną opłaty za wykup i sytuacji tej nie zmienił podpisany przez strony aneks do umowy, który nie zmienił ustalonego w umowie sposobu ustalania opłaty za wykup a tylko wprowadził jego górną granicę.

Niezależnie jednak od powyższego zwrócenia uwagi wymaga, iż także ten aneks spełnia przesłanki do uznania go za niedozwoloną klauzulę umowną. Oczywistym jest znowu, iż postanowienie te były zastosowane przez przedsiębiorcę do konsumenta, nie budzi też wątpliwości, iż tekst aneksu nie była konsultowana z powodem, mało tego i tutaj także powód został co najmniej wprowadzony w błąd, intencją jego było bowiem rozwiązanie umowy a nie wprowadzanie do niej zmian.

Aneks do umowy wprowadził górną granicę opłaty za wykup na poziomie 5% wartości umowy przy czym wartość umowy jest równa sumie składek regularnych płatnych przez ubezpieczającego w okresie, przez jaki zgodnie z umową zobowiązany jest do ponoszenia opłat. I tym razem jak w pierwotnej wersji umowy, opłata za wykup została ustalona w wysokości sztywnej - 5 %.

W niniejszej sprawie pozwany wyliczył opłatę za wykup na kwotę 3.000 zł. Stanowi ona 5% wartości sumy składek, które uiszczył by powód za cały okres trwania umowy (10 lat x 6.000 zł. = 60.000 zł. x 5 %= 3.000 zł.). Faktycznie jednak w momencie rozwiązania umowy przy ustaleniu wartości umowy na kwotę 14.014,68 zł. pozwany zatrzymując kwotę 3.000 zł. pobrał w istocie 21,40 % zgromadzonych środków.

Tak ustalona w § 1 aneksu maksymalna wysokość opłaty za wykup, pomijając, iż nie była konsultowana ani nawet jasno wyjaśniona powodowi, to nadal naraża konsumenta na utratę nieproporcjonalnie dużej ilości środków (ponad 20 %) w stosunku do środków zgromadzonych, nadal też nie jest powiązana z żadnymi konkretnymi wydatkami czy kosztami pozwanego.

W konsekwencji sąd uznał, iż także postanowienia aneksu stanowią klauzulę niedozwoloną, nie wiążą konsumenta. W konsekwencji pozwany nie ma podstaw do zatrzymania opłaty za wykup w kwocie 3.000 zł.

W niniejszej sprawie znajdują zastosowanie normy określone w art. art. 405 k.c. i art. 410 k.c. Zgodnie z treścią tych przepisów, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo, jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo, jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Poczynione wyżej ustalenia przesądziły, iż opłata za wykup nawet w wysokości ustalonej aneksem z 2016r. stanowi klauzulę abuzywną i w tej mierze postanowienia wzorca umownego nie wiążą powoda. Zatrzymana przez pozwanego kwota bezpodstawnie go wzbogaca, stanowi więc świadczenie nienależne, które zobowiązany jest zwrócić. Kwota ta, zgodnie ze zgłoszonym żądaniem, została zasądzona z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 listopada 2017 r., od tego bowiem momentu strona pozwana popadła w opóźnienie w spełnieniu świadczenia w związku z bezskutecznym upływem terminu do zapłaty (art. 481 § 1 i § 2 k.c.).

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w pkt I sentencji.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Sędzia

ZARZĄDZENIE

1. (...)

7 maja 2018r.

2. (...)

3. (...)

(...)

Sędzia